

Лекція № 2.

Основні принципи і специфіка вивчення зарубіжної літератури у школі

Ісаєва Олена Олександрівна
д. пед. н., проф., зав. кафедрою
методики викладання світової
літератури
НПУ ім. М.П. Драгоманова

План

1. Принципи вивчення зарубіжної літератури в школі.
2. Особливості вивчення художніх творів у перекладах, переспівах та переказах.
3. Україноцентричний підхід до вивчення зарубіжної літератури в школі
4. Увиразнення національної своєрідності твору літератури, що вивчається.
5. Розгляд окремої національної літератури у контексті світового літературного процесу.

- ❑ Основні правила, керівні ідеї та вимоги до організації навчання називають *принципами*

загальнодидактичні

літературознавчі

методичні

принципи

НЕ ЗАШКОДЬ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Нам не дано передугадать,
Как слово наше отзовется...

Федір Гітчев

Загальнодидактичні

науковість

посильність

доступність

спрямованість на
розвиток учня

взаємозв'язок
навчання і виховання

антропологічний

інші

літературознавчі

принцип єдності
змісту і форми

контекстний

культурологічний

репрезентативний

принцип
цілісності аналізу

інші

збалансованості між
вимогами сучасної
літературознавчої науки і
доступністю творів для
учнівського сприйняття

взаємозв'язку
аксіологічного,
естетичного і
культурологічного
підходів

толерантності
(антидогматичності)

діалогічності

краєзнавчого та
етнокультурного
підходу

діалогу
культур

взаємозв'язаного
вивчення зарубіжної
та української
літератур

інші

методичні принципи

Основні принципи вивчення зарубіжної літератури в школі

загальнодидактичні

- ✓ науковість
- ✓ історизм
- ✓ посиленість
- ✓ доступність
- ✓ спрямованість на розвиток учня
- ✓ антропологічний

методичні

- ✓ принцип збалансованості між вимогами сучасної літературознавчої науки і доступністю творів для учнівського сприйняття
- ✓ принцип діалогічності
- ✓ принцип толерантності (антидогматичності)
- ✓ принцип емоційності
- ✓ принцип краєзнавчого та етнокультурного підходу
- ✓ принцип взаємозв'язаного вивчення зарубіжної та української літератур

літературознавчі

- ✓ єдності змісту і форми
- ✓ контекстний
- ✓ культурологічний
- ✓ репрезентативний
- ✓ принцип цілісності аналізу

✓ вивчення художніх творів у перекладах, переспівах та переказах

Художній переклад – це відтворення художнього тексту, який написаний однією мовою, засобами іншої мови.

Оригінал – це первісний твір, з якого робиться переклад.

Переказ – це відтворення прочитаного своїми словами.

Переспів – це наближений до перекладу новий твір, написаний на основі іншого.

Переклад - результат взаємодії двох культур

оригінал

первинний
текст

належить
рідній культурі

сприяє
пізнанню
рідної культури

здійснює діалог
між автором і
читачем

художній
переклад

вторинний
текст

належить двом
культурам
(рідній і чужій)

сприяє
пізнанню чужої і
рідної культури

здійснює діалог
між
автором, перекла-
дачем і читачем

«переклад ... є фактом рідної культури» (М. Рильський)

збагачує
національну
літературу

є важливим чинником
утвердження національної
культури, формування
національної свідомості
українців

відіграє важливу
роль у збагаченні
рідної мови

здійснює діалог
у часі

сприяє діалогу
культур різних
народів

є можливість через «інше»
(«чужу культуру») краще
пізнати «своє» («рідну
культуру»)

ХУДОЖНІЙ ПЕРЕКЛАД

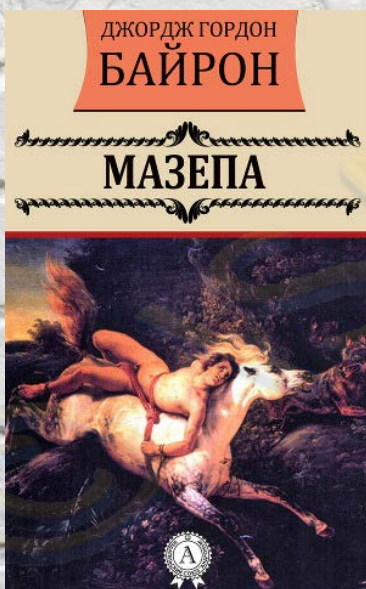
✓ Україноцентричний підхід до вивчення зарубіжної літератури в школі

урахування менталітету нашого
народу
у процесі вивчення творів
зарубіжної літератури

...немає і не може бути універсальної
для всіх країн і народів зарубіжної
літератури.

Дмитро Наливайко

- ❑ виявлення світового контексту творів української літератури через залучення широких міжкультурних і міжлітературних зв'язків
- ❑ розширення знань про рідну культуру;
- ❑ збагачення знань учнів про історію України, її справжніх героїв, боротьбу за її незалежність

ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ КРІЗЬ ПРИЗМУ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

«дудл» до 25-річчя Незалежності України

результат навчання

формування національної та
громадянської ідентичності учнів,
їхніх патріотичних почуттів, любові
та шани до своєї країни

методичні прийоми, що сприяють увиразненню українського контексту вивчення творів зарубіжної літератури

- обговорення теми/ епіграфу уроку, що містить висловлювання українського автора;

*Уламки вір. Уламки сподівань —
так захаращують безмежну душу,
що, мабуть, вже не віднайдись самому*

Василь Стус

У ПОШУКАХ
НОВОГО:
з літератури
першої половини
XX століття

*Кобзарю,
знаєш,
нелегка епоха
оцей двадцятий невгомонний вік.
Завихрень — безліч.
Тиші — анітрохи.
А струсам різним утрачаєш лік.*

Ліна Костенко

КЛЮЧОВІ СЛОВА ТА ПОНЯТТЯ
до розділу:

- МОДЕРНІЗМ
- АВАНГАРДИЗМ
- МАСОВА КУЛЬТУРА
- ЕКСПРЕСІОНІЗМ
- «ПОТІК СВІДОМОСТІ»
- СИМВОЛІЗМ
- АКМЕІЗМ

- СЛОВО ВЧИТЕЛЯ НА УРОЦІ, ЩО МІСТИТЬ
ВИСЛОВИ УКРАЇНСЬКИХ АВТОРІВ

*Данте являється найвищим виразом,
поетичним вінцем та увічненням того, що
називаємо середніми віками (Іван Франко)*

- компаративний аналіз творів зарубіжної та української літератури
- створення проблемної ситуації на основі висловлювання українського автора

???

Як ви розумієте рядки Миколи Вороного, присвячені Полю Верлену:

**Двох різних націй ми сини, але ми рідні
На нас обох лежить один Сатурнів знак?**

- проведення диспуту, де вихідною дискусійною думкою є вислів українського автора

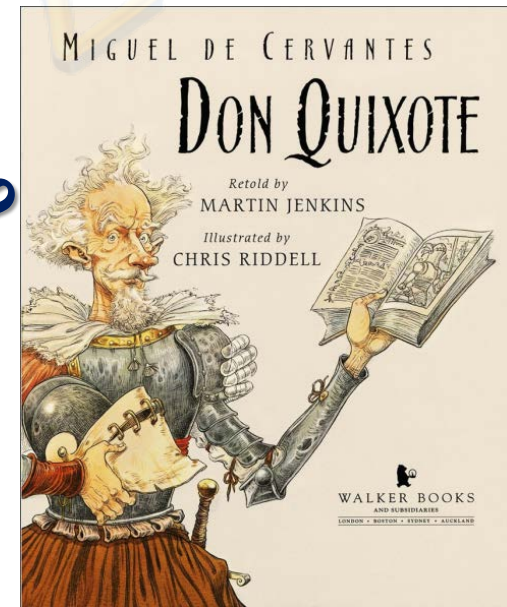
Ти, Дон Кіхоте, може, біснуватий?

Що в тебе є? Печаль і далина.

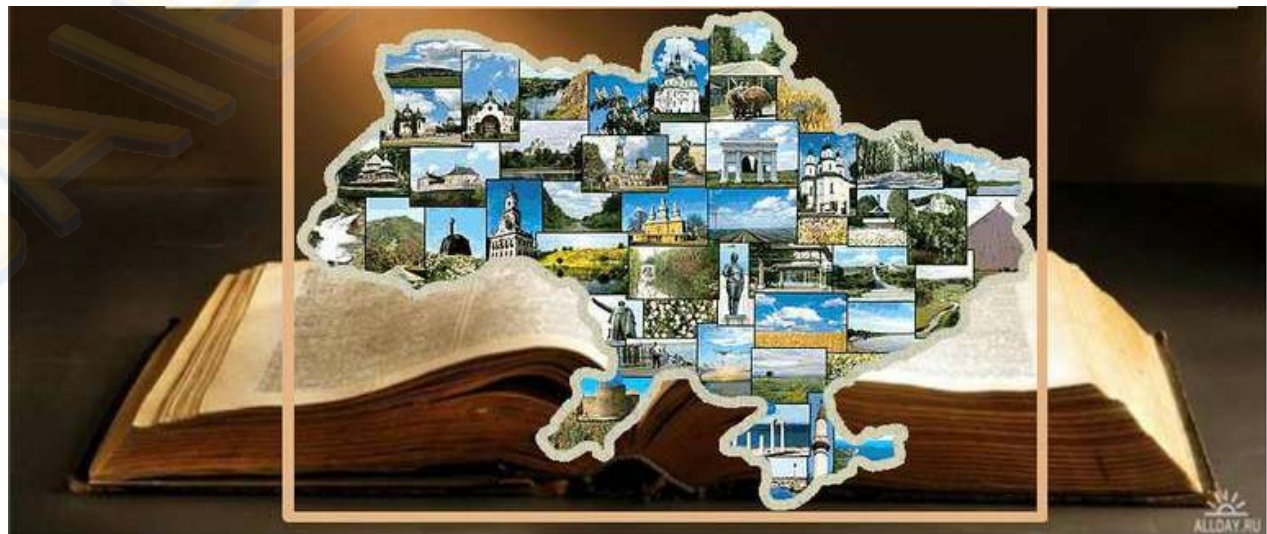
Тобі не досить – просто існувати?

Ти хочеш побороти чаклуна?!

Ліна Костенко («Балада моїх ночей»)

- зіставлення оригіналу і перекладу, перекладу і підрядника, різних варіантів перекладу твору;
- створення та обговорення мультимедійної презентації, присвяченої українським сторінкам життя та творчості зарубіжного письменника;
- організація самотійної дослідницької діяльності учнів, пов'язаної з пошуком, обробкою та аналізом інформації про зв'язки зарубіжних письменників з Україною

увиразнення національної своєрідності
літератури, що вивчається

художній твір ЗЛ представляє культуру
країни, якій він належить, її
національний колорит

національна
картина світу

факти і реалії
національної
історії

національні
власні імена

національний
портрет

національний
костюм

національний
інтер'єр

національна
версифікація

національний
пейзаж

національна
топоніміка

розгляд окремої національної літератури у контексті світового літературного процесу

виявлення розмаїття міжтекстових
зв'язків

- ✓ розуміння традицій рідної літератури
- ✓ увиразнення закономірностей розвитку інонаціональних літератур
- ✓ формування поняття про єдність світового літературного процесу

